

Sčítat bez principů nelze

Není náhodou, že právě témata Sčítání lidu, domů a bytů a Základní principy oficiální statistiky byla zařazena do programu letošních seminářů **Konference evropských statistiků**. Mají k sobě totiž velmi blízko.

Po pádu Berlínské zdi a politických změnách v Evropě navrhli na zasedání Konference evropských statistiků představitelé polské statistiky, aby byl sepsán a přijat dokument, který napomůže v transformujících se evropských zemích položit základy oficiální statistiky, jež budou odpovídat potřebám demokratické společnosti. Názory tehdejších představitelů statistických úřadů na potřebnost a význam takových principů či zásad však nebyly shodné. Přijetí dokumentu Základní principy oficiální statistiky se podařilo prosadit nejprve na Konferenci evropských statistiků v roce 1992, poté je přijala i Statistická komise OSN (článek OSN – Statistická komise v Statistika & My č. 3/2011).

Ve srovnání s diskusí před dvaceti lety vyzněl letošní seminář velmi jednoznačně: demokracie není dána provždy, je ve stálém vývoji, a proto musí být v zájmu společnosti respektování základních principů, které umožní producentům oficiální statistiky poskytovat kvalitní, důvěryhodné údaje. Znalost principů a jejich respektování pouze institucemi, které produkují a prezentují oficiální statistiku, však nestačí. Důležitá je podpora zejména nezávislosti statistiky ze strany politiků a vlád.

Důležitá je důvěra

Seminář ke sčítání obyvatelstva se postupně zaměřil na zkušenosti z cenzu i na diskusi o budoucnosti a přípravě dalšího kola sčítání, které je plánováno za dalších deset let. Do konce roku 2014 se

Na Konferenci evropských statistiků v Paříži v roce 2012 se diskutovalo o problematice sčítání obyvatel.

Funkce cenzů

Zjištění počtu obyvatel a jeho rozdělení v zemi | **charakteristiky** obyvatelstva | **údaje** o malých územních jednotkách | vytvoření základu pro **demografické projekce** a výběrová zjišťování.

předpokládá provedení cenzu ve všech zemích Konference evropských statistiků s výjimkou Makedonie a Uzbekistánu. Zvyšuje se počet zemí, které provádějí sčítání s využitím registrů či kombinovanými metodami. Poprvé se tento způsob, který vyžaduje disponibilní registry s potřebnými kvalitními daty a důvěru obyvatelstva, uskutečnil v roce 1981 v Dánsku. Problémem jsou v některých zemích ustanovení národních zákonů, která neumožňují přístup statistiky k individuálním administrativním údajům. Při použití dat z registrů byl v některých případech zjištěn vysoký počet dvojího zahrnutí sčítaných občanů, proto je nezbytné důkladné ověřování

kvality vstupních zdrojů (registrů) i přebíraných dat.

Dobré zkušenosti při tradičním sčítání jsou především s využitím sběru dat pomocí internetu a dalších informačních technologií. Některé země tak provedly sčítání „bez papíru“ – s využitím internetu či tazatelů vybavených notebooky. Je ale obtížné předem odhadnout podíl osob, které internet využijí (např. v Estonsku pilotní ověřování neukázalo tak velký zájem, jaký byl při reálném sčítání). Také Česká republika byla prezentována mezi zeměmi, ve kterých projeví respondenti o sčítání přes internet značný zájem.

Zajištění sčítání není pouze statistickou záležitostí, důležitá je také jeho propagace. Občany především

zajímá, kolik sčítání stálo a jak budou využity výsledky.

Ukazuje se, že není jediný model optimální pro všechny země. Je nutné přihlídnout k disponibilním možnostem při použití registrů a k faktorům, jako jsou přesnost, četnost, detaily a náklady. Proto se budou experti v dalším postupu zabývat přípravou doporučení pro další kolo cenzů s přihlídnutím k různým modelům. Hlavními oblastmi přípravy bude metodologie (doplněna o práce v podskupinách podle způsobu provádění cenzů), technologické aspekty, náklady, sčítaná populace, zjišťované charakteristiky, migrace, domácnosti, aspekty bydlení, kvalita dat. Je třeba si uvědomit, že sčítáme světovou populaci, proto se také počítá se spoluprací v rámci OSN a rovněž s Eurostatem.

Hana Šlégrová
odbor mezinárodní spolupráce